

ГОСПОЈИНСКО ПЕСНИЧКО И СЛИКАРСКО ОКУПЉАЊЕ НА КОСОВУ

Још скупља српска реч

Дошли су из свих срп-ских зе-ма-ља, два-де-сет пе-ти пут. Без-у-слов-но, на по-зив ко-ји ни-је од-би-јен ни у ав-гу-сту 1999. Ме-ђу-на-род-на кул-тур-на ма-ни-фе-ста-ци-ја „Со-ко-ли-ца” и ово-га пу-та има-ла је сво-ју ли-ков-ну ко-ло-ни-ју и пе-снич-ке су-сре-те. Про-гра-ми су се од-ви-ја-ли у Зве-ча-ну, Ми-тро-ви-ци, Бањ-ској, Со-ко-ли-ци, Гра-бов-цу. „До-шао сам да по-ка-жем ко-ли-ко је Ко-со-во ва-жно, ко-ли-ко за Ко-со-во ни-шта не сме да нам бу-де те-шко”, ре-као је у Бањ-ској Ма-ти-ја Бећ-ко-вић, ово-го-ди-шњи до-бит-ник со-ко-лич-ког „Пе-снич-ког ус-пе-ни-ја”. „До-че-ка-ће-мо ми сло-бо-ду Ко-со-ва, јер оно ипак, на кра-ју кра-је-ва, за-ви-си од нас. Ако бу-де нас, би-ће и Ко-со-ва”

Пише: Бане Велимировић

Фото: Архива КУД „Звечан”, Архива НР

Пред со-бом ви-диш храм, сја-ји. Зла-тан, не-бо-ле-пан, јед-но-бро-дан, са ку-по-лом над на-о-сом и два моћ-на зво-ни-ка на за-пад-ном про-че-љу. Кра-љев-ско при-но-ше-ње Бо-гу. Бањ-ска, Ми-лу-ти-но-ва гроб-на цр-ква, кру-на свих ње-го-вих за-ду-жби-на.

Око-ло су зи-ди-не са ку-ла-ма и ка-пи-јом на ка-квој се смео че-ка-ти вла-дар. Чу-је се пој хо-ра и ко-пи-те по ка-ме-ну, звец-ка-ње окло-па и ла-на-ца.

То злат-но до-ба ни-ка-да у на-ма не мо-же про-ћи. Све-јед-но да ли је тај-но-ви-то се-ћа-ње, ар-хе-о-фу-ту-ри-зам или ре-кон-струк-ци-ја ко-ју је као ви-део-ани-ма-ци-ју на-чи-нио Игор Бје-лић. Чим за-тво-риш очи и ослу-шнеш, оно је ту.

У по-ре-ђе-њу са на-шим прет-ход-ним бо-рав-ком, Бањ-ска је зна-чај-но об-но-вље-на и уна-пре-ђе-на. И уну-тра-шњост хра-ма, и ко-на-ци, и оград-ни зид, ка-пи-ја, део ис-ко-па-них и кон-зер-ви-ра-них ста-рих гра-ђе-ви-на по обо-ду пор-те. (Ех, ка-да би-смо је зби-ља пре-по-ди-гли она-кву ка-ква је би-ла пре ни-шти-тељ-ства!) У са-мом хра-му, уз ју-жни зид на-о-са, на ме-сту где је пр-во-бит-но био по-гре-бен – пре тач-но се-дам сто-ти-на го-ди-на, у ок-то-бру 1321 – по-но-во је ћи-вот све-тог кра-ља Ми-лу-ти-на. Че-ка да се спо-ји са мо-шти-ма ко-је ту при-па-да-ју.

У „ма-ле-ну Бањ-ску”, ме-сто еп-ског Ба-но-вић Стра-хи-ње, ме-сто ко-је је за сво-је пред-веч-но ко-на-чи-ште иза-брао је-дан од кључ-них вла-да-ра срп-ског сред-њо-ве-ко-вља, са-да нас до-во-ди *Пе-снич-ко ус-пе-ни-је* у окви-ру Ме-ђу-на-род-не кул-тур-не ма-ни-фе-ста-ци-је „Со-ко-ли-ца 2021”.

– Ово-га пу-та оку-пља-ње је у зна-ку два ју-би-ле-ја: 25 го-ди-на са-ме ма-ни-фе-ста-ци-је и 30 го-ди-на од осни-ва-ња оп-шти-не Зве-чан – ка-же за *На-ци-о-на л-ну ре-ви-ју „Ср-би-ја”*

Је-ле-на Ни-кић, пред-сед-ник Кул-тур-но-умет-нич-ког дру-штва „Зве-чан”, ко-је је већ че-тврт ве-ка ор-га-ни-за-тор ове ма-ни-фе-ста-ци-је. – На под-стрек ис-так-ну-тих срп-ских ства-ра-ла-ца и кул-тур-них по-сле-ни-ка са Ко-со-ва и Ме-то-хи-је, пред-во-ђе-них но-ви-на-ром Ча-сла-вом Ми-ли-са-вље-ви-ћем (пр-вим пред-сед-ни-ком Ор-га-ни-за-ци-о-ног од-бо-ра), ли-ков-ним умет-ни-ком Бра-ни-сла-вом Или-ћем и пе-сни-ком Ми-ла-ном Ми-хај-ло-ви-ћем, 24. ав-гу-ста 1997. одр-жа-на је пр-ва Ме-ђу-на-род-на кул-тур-на ма-ни-фе-ста-ци-ја „Со-ко-ли-ца”. Од по-чет-ка она, сед-мо-днев-на, има у свом окри-љу ли-ков-ну ко-ло-ни-ју и пе-снич-ке су-сре-те. По-др-жа-ва-ју је др-жа-ва Ср-би-ја, оп-шти-на Зве-чан, кул-тур-не и умет-нич-ке ор-га-ни-за-ци-је... Уче-сни-ке пр-ве ли-ков-не ко-ло-ни-је пред-во-дио је Ми-лић од Ма-чве. Књи-жев-ни су-сре-ти по-че-ли су као „Пе-снич-ки ма-ра-тон” (са чак 67 уче-сни-ка), ка-сни-је по-ста-ли „Го-спо-јин-ски су-срет пе-сни-ка”, јер су увек одр-жа-ва-ни уо-чи или на сам пра-зник Ус-пе-ни-ја Пре-све-те Бо-го-ро-ди-це (Ве-ли-ку Го-спо-ји-ну), 28. ав-гу-ста. Убр-зо су уста-но-вље-на пе-снич-ка при-зна-ња, ме-ђу ко-ји-ма је нај-зна-чај-ни-је „Пе-снич-ко ус-пе-ни-је”. Од пре не-ко-ли-ко го-ди-на

до-де-љу-је се и пре-сти-жно сли-кар-ско при-зна-ње „По-ве-ља Све-тог Лу-ке”. Ако по-гле-да-те спи-сак до-бит-ни-ка „Пе-снич-ког ус-пе-ни-ја”, од Мо-ме Ди-ми-ћа (2000) до Ма-ти-је Бећ-ко-ви-ћа (2021), би-ће вам ја-сан и зна-чај на-ше ма-ни-фе-ста-ци-је на срп-ској кул-тур-ној ма-пи. Од 2001. до 2012. до-де-љи-ва-на је и „По-ве-ља за пе-снич-ку бе-се-ду”, а од 2003. до 2017. „Пе-снич-ка по-ве-ља” за на-ро-чит до-при-нос об-је-ди-ња-ва-њу све-срп-ског кул-тур-ног про-сто-ра.

Ма-ни-фе-ста-ци-ја „Со-ко-ли-ца” има на-ро-чит зна-чај за Ср-бе у оку-пи-ра-ној ју-жној срп-ској по-кра-ји-ни. Ње-ни про-гра-ми од-ви-ја-ју се у се-вер-ном де-лу Ми-тро-ви-це, у Зве-ча-ну, Со-ко-ли-ци, Бањ-ској, Гра-бов-цу... Осим кул-тур-не и умет-нич-ке вред-но-сти, ве-ли-ко су охра-бре-ње и окре-пље-ње, знак за-јед-ни-штва, са-мо-све-сти и по-др-шке. До-ла-зи-ли су уче-сни-ци из свих срп-ских и мно-гих дру-гих зе-ма-ља.

ПАМ-ТЕ СЕ ТА ИМЕ-НА

– На ово-го-ди-шњој ли-ков-ној ко-ло-ни-ји има-ли смо за-си-гур-но нај-ја-чи са-став до са-да. То по-твр-ђу-је и из-у-зет-но вред-на зби-р-ка сли-ка ко-је су нам оста-ле. Раз-ли-чи-тост сен-зи-би-ли-те-та, по-е-ти-ка и ли-ков-ног из-ра-за чи-не ово-го-ди-шњу про-дук-ци-ју нај-бо-љом до са-да – при-ча нам у Гра-бов-цу Не-над Је-ро Ра-ден-ко-вић, пе-сник и ва-јар из Зве-ча-на, је-дан од ва-жних уче-сни-ка и ор-га-ни-за-то-ра „Со-ко-ли-це” свих ових го-ди-на. – Пра-те-ћи са-др-жај би-ла је из-ло-жба ци-та-та *Та-ко су го-во-ри-ли на-ши пре-ци*, ко-ју смо као дар до-би-ли од Срп-ског на-ци-о-нал-ног ви-је-ћа Цр-не Го-ре, на-ших ста-рих при-ја-те-ља. Оста-ви-ла је из-у-зе-тан ути-сак на ор-га-ни-за-то-ре и на по-се-ти-о-це. Кру-на све-га, на-рав-но, би-ло је пе-снич-ко ве-че под-но ма-на-сти-ра Бањ-ска...

Ни-ка-да ова ма-ни-фе-ста-ци-ја ни-је пре-ки-да-на, чак ни у ав-гу-сту 1999. го-ди-не, не-по-сред-но по-сле бом-бар-до-ва-ња Ср-би-је. По Ку-ма-нов-ском спо-ра-зу-му, срп-ска вој-ска се по-ву-кла из по-кра-ји-не, KFOR је пре-у-зео од-го-вор-ност за без-бед-ност на

том про-сто-ру. Ве-ли-ки број Ср-ба ју-жно од Ибра, спа-са-ва-ју-ћи го-ле жи-во-те, мо-рао је у збег. Ми-сли-ло се да на пе-снич-ке су-сре-те ни-ко не-ће до-ћи. Ипак, на Ве-ли-ку Го-спо-ји-ну, 28. ав-гу-ста, у Ми-тро-ви-ци се по-ја-ви-ла пе-снич-ка *че-та ма-ла али ода-бра-на*

. Ов-де не за-бо-ра-вља-ју та име-на: Сло-бо-дан Ра-ки-тић, Мо-ма Ди-мић, Адам Пу-сло-јић, Ду-шка Вр-хо-вац, Пре-драг Бог-да-но-вић Ци и Јо-ан Фло-ра. По-е-зи-ју су бе-се-ди-ли у не-по-сред-ној бли-зи-ни чу-ве-ног мо-ста на Ибру. На-ро-чи-то су дир-љи-ва се-ћа-ња на хра-брост и не-по-сред-ност ру-мун-ског пе-сни-ка Јо-а-на Фло-ре, ко-ји је са Ср-би-ма био кад је нај-те-же. Пам-те се и мно-ге пе-снич-ке бе-се-де одр-жа-не ов-де, а она ко-ју је 1998. из-го-во-ри-ла пе-сни-ки-ња Да-рин-ка Је-врић сма-тра се го-то-во про-роч-ком.

– Имао сам при-ви-ле-ги-ју да од са-мог осни-ва-ња бу-дем део ових оку-пља-ња – при-ча нам углед-ни пе-сник Ми-лан Ми-хај-ло-вић, ко-ји ове го-ди-не на-вр-ша-ва три де-це-ни-је свог стал-ног при-су-ства у срп-ској књи-жев-но-сти и кул-ту-ри, по-себ-но на Ко-со-ву. – Бо-га-ти-ји сам за су-сре-та-ња и про-жи-ма-ња са ва-жним срп-ским умет-ни-ци-ма, по-пут Ми-ли-ћа од Ма-чве, Ду-ша-на Ста-ни-ћа, Ми-ше Ве-ми-ћа, Ђор-ђа Ста-ни-ћа, Ја-го-де Жи-ва-ди-но-вић, Рат-ка Јан-ко-ви-ћа, Мо-ме Ди-ми-ћа, Сло-бо-да-на Ра-ки-ти-ћа, Да-рин-ке Је-врић, Рај-ка Пе-тр-о-ва Но-га, Ђор-ђа Сла-до-ја, До-бри-це Ери-ћа, Ива-на Не-гри-шор-ца, Ве-ро-љу-ба Ву-ка-ши-но-ви-ћа, Ма-ти-је Бећ-ко-ви-ћа... Пре-о-ста-ли срп-ски на-род на Ко-со-ву, пре све-га у Зве-ча-ну и Ко-сов-ској Ми-тро-ви-ци, још пам-ти кон-цер-те Ја-дран-ке Јо-ва-но-вић, Сне-жа-не Бе-рић, Ни-ко-ле Рац-ко-ва, Оли-ве-ра Ње-га, бра-ће Те-о-фи-ло-вић, Бо-ја-не и Ни-ко-ле Пе-ко-вић, Све-тла-не Сте-вић... Жељ-но су че-ка-на та на-ша го-спо-јин-ска оку-пља-ња.

ПО-ЉЕ КАО НИ-ЈЕД-НО

Ово-го-ди-шње пе-снич-ко оку-пља-ње у окви-ру „Со-ко-ли-це” би-ло је у Бањ-ској, 27. ав-гу-ста, уо-чи Ве-ли-ке Го-спо-ји-не. Са-мо три да-на пре то-га ар-ба-на-шки та-ко-зва-ни Апе-ла-ци-о-ни суд у При-шти-ни по-твр-дио је су-ма-ну-ту пре-су-ду про-тив Ива-на То-до-си-је-ви-ћа, пред-сед-ни-ка оп-шти-не Зве-чан и јед-ног од до-ма-ћи-на ма-ни-фе-ста-ци-је „Со-ко-ли-ца”. То-до-си-је-вић је прет-ход-но пр-во-сте-пе-но осу-ђен

на две го-ди-не ро-би-је због из-ја-ве да-те 2019, на 20. го-ди-шњи-цу бом-бар-до-ва-ња Ср-ба, да је не-по-сред-ни по-вод за агре-си-ју Се-ве-ро-а-тлант-ског пак-та, „слу-чај Ра-чак”, на-про-сто на-ме-штен, из-ми-шљен. То да-нас сви зна-ју, слу-чај је пот-пу-но рас-крин-кан чак и у ха-шким псе-у-до-суд-ским про-це-ду-ра-ма, ди-рект-но пре-но-ше-ним на те-ле-ви-зи-ји. Скан-да-ло-зна пре-су-да уне-ла је ве-ли-ко уз-не-ми-ре-ње ме-ђу Ср-бе на Ко-со-ву. До-ма-ћин је на-шао на-чи-на да по-здра-ви го-сте, али те ве-че-ри ни-је био са њи-ма. Ср-би на се-ве-ру Ко-со-ва, пре-ка-ље-ни не-да-ћа-ма, чим се ме-ђу-соб-но згле-да-ју зна-ју ка-кве ме-ре тре-ба пред-у-зе-ти. И пре-до-стро-жност и го-то-вост ов-де се по-ди-жу бр-зо, без на-кла-па-ња, са смрт-ном озбиљ-но-шћу.

А пе-снич-ко ве-че те-кло је ле-по, дир-љи-во, на ви-со-кој ра-зи-ни. Ми-лан Ми-хај-ло-вић:

– Вас-ко По-па је пре по-ла ве-ка, у *Ус-прав-ној зе-мљи*, ово опи-сао: „По-ље као ни-јед-но Над њим не-бо / Под њим не-бо”. И мој нај-ја-чи ути-сак са ово-го-ди-шње ма-ни-фе-ста-ци-је је то што сам ср-цем тог По-ља, за-јед-но са ов-да-шњим пре-о-ста-лим срп-ским кул-тур-ним пре-га-о-ци-ма (Бра-ни-сла-вом Или-ћем, Не-на-дом Је-ром Ра-ден-ко-ви-ћем, Рат-ком По-по-ви-ћем, Жи-во-ји-ном Ра-ко-че-ви-ћем, Ви-до-са-вом Ар-се-ни-је-вић, Је-ле-ном Ни-кић), мо-гао да до-бро-до-шли-цу ис-ка-жем ака-де-ми-ку Ма-ти-ји Бећ-ко-ви-ћу, ово-го-ди-шњем до-бит-ни-ку „Пе-снич-ког ус-пе-ни-ја”, до-бро-ћуд-ном Гла-мо-ча-ни-ну Ду-шку Ба-би-ћу, сјај-ном пе-сни-ку и управ-ни-ку Срп-ске књи-жев-не за-дру-ге, ја-дар-ском и срп-ском пе-снич-ком дра-гу-љу Бра-ни-сла-ву Ма-ти-ћу, вр-лим љу-ди-ма и по-е-та-ма Сла-ви-ци Пе-јо-вић и Ма-ју Да-ни-ло-ви-ћу, као и свим оста-лим уче-сни-ци-ма, сли-ка-ри-ма и пе-сни-ци-ма, ко-ји се у Зве-ча-ну, Бањ-ској, Ко-сов-ској Ми-тро-ви-ци, Ле-по-са-ви-ћу, Зу-би-ном По-то-ку, све-тој Гра-ча-ни-ци, осе-ћа-ју као код ку-ће. Јер ово је у ства-ри и њи-хо-ва ку-ћа, праг-по-ље од иско-на, као и сви-ма на-ма ко-ји их до-че-ку-је-мо.

– Не-ко-га су јед-ном пи-та-ли: да ли је Ко-со-во нај-ску-пља срп-ска реч? Он је ре-као да ни-је, бу-дућ-ност је нај-ску-пља срп-ска реч. За Ср-бе, Ко-со-во је нај-ску-пља реч, а бу-дућ-ност је за све љу-де, па и за нас, ва-жна. Ме-ђу-тим, као што ви-ди-те, ка-ко вре-ме про-ла-зи, реч Ко-со-во све ви-ше по-ску-пљу-је и да-нас не-ма ни-ко-га на све-ту ко не зна за ту реч. Ко-со-во је све ску-пља и ску-пља срп-ска реч. Оно уну-тра-шње Ко-со-во је мно-го ве-ће од овог ствар-ног, спо-ља-шњег, и оно је сву-да где има на-шег на-ро-да – ре-као је Ма-ти-ја Бећ-ко-вић у Бањ-ској. – До-шао сам да по-ка-жем ко-ли-ко је Ко-со-во ва-жно, ко-ли-ко за Ко-со-во ни-шта не сме да бу-де те-шко, ко-ли-ко још има про-сто-ра да се ће-ра-мо око Ко-со-ва! Ко-со-во је да-нас још ску-пља срп-ска реч не-го што је то би-ла он-да. Ко би ре-као да ће у на-шем ве-ку оно до-сти-ћи та-кву сла-ву. Раз-у-ме се, до-че-ка-ће-мо ми ње-го-ву сло-бо-ду, јер оно ипак, на кра-ју кра-је-ва,

за-ви-си од нас и ако бу-де нас би-ће Ко-со-ва. Не-ко је по-кло-нио не-што што ни-је ње-го-во, и они, уме-сто да му ка-жу „дао си не-што што ни-је тво-је”, тра-же од нас да ми то при-зна-мо и да ка-же-мо да то ни-је на-ше.

ОСО-КО-ЉЕ-НИ СО-КО-ЛИ-ЦОМ

– Пе-сни-ци су про-бу-ђен глас свог на-ро-да и иду ис-пред вре-ме-на – ве-ли нам Ви-до-са-ва Ар-се-ни-је-вић, срп-ска пе-сни-ки-ња са Ко-со-ва, про-шло-го-ди-шња до-бит-ни-ца „Пе-снич-ког ус-пе-ни-ја”. – Ево, ве-че-рас, уо-чи пра-зни-ка Ус-пе-ни-ја Пре-све-те Бо-го-ро-ди-це, та-ко ја-сно се осе-ти-ла та уз-ви-ше-на ствар-ност, као и енер-ги-ја не-про-бој-ног је-дин-ства из-ме-ђу оних ко-ји су го-во-ри-ли и оних ко-ји су до-шли да чу-ју жи-ву реч. Тај дух за-јед-ни-це од-бра-ни-ће наш на-род и ње-го-ву по-себ-ност, над-ја-ча-ти сва-ку сум-њу и ма-ло-вер-је. Жи-вим ов-де и знам: на му-ци се по-зна-ју ју-на-ци. Што су окол-но-сти те-же, бли-жи смо ве-ри и ода-ни-ји исти-ни.

На Ве-ли-ку Го-спо-ји-ну гру-па пе-сни-ка при-спе-лих из цен-трал-не Ср-би-је хо-ди у ма-на-стир Со-ко-ли-цу, на по-кло-ње-ње зна-ме-ни-тој Бо-го-ро-ди-ци Со-ко-лич-кој, „ви-зан-тиј-ској ико-ни пре-то-че-ној у бе-ли мра-мор”. Иа-ко те-шка 450 ки-ло-гра-ма, ова култ-на и чу-до-твор-на скулп-ту-ра пу-то-ва-ла је по све-ту, би-ла из-ла-га-на у Ме-тро-по-ли-тен му-зе-ју у Њу-јор-ку (на из-ло-жби *Ви-зан-ти-ја: ве-ра и сна-га 1261–1557. го-ди-не* , 2004) и На-род-ном му-зе-ју у Бе-о-гра-ду. Сма-тра-на се да је кле-са-на у пр-вој по-ло-ви-ни XIV ве-ка, али се не зна ода-кле је до-спе-ла у Со-ко-ли-цу. По ле-ген-ди, са-ма је до-ле-те-ла, чу-дом, не-ки ка-жу из Бањ-ске, да би из-бе-гла агар-јан-ску по-ха-ру.

Пут од Зве-ча-на, узан, ас-фалт-ни, во-ди увис, ка оном бр-ду на ко-јем су се од вај-ка-да гне-зди-ли со-ко-ло-ви, па отуд име и ње-му и ма-на-сти-ру. Са на-ма су Ду-шко Ба-бић, Бра-ти-слав Ми-ла-но-вић, Бра-ни-слав Ма-тић, Ви-дак Ма-сло-ва-рић, Ма-јо Да-ни-ло-вић, Сла-ви-ца Пе-јо-вић, Ра-ден-ко Бје-ла-но-вић, Ми-лан Ми-хај-ло-вић... Ка-ко се при-бли-жа-ва-мо ма-на-сти-ру, гу-жва је све ве-ћа, про-би-ја се све те-же. Чи-ни се да

се хи-ља-де љу-ди да-нас сја-ти-ло ту. Ме-ђу њи-ма су де-се-ти-не и де-се-ти-не младих па-ро-ва са по тро-је-че-тво-ро де-це. Дво-је у на-руч-ју, дво-је за ру-ку, ле-пи и на-сме-ше-ни, уми-ве-ни, ис-пе-гла-ни, за-че-шља-ни, ши-ре из се-бе не-ко ра-до-сно сми-ре-ње и пу-но-ту. При-зор ду-бок и дир-љив: си-ле ве-ре и жи-во-та рас-це-та-ва-ју се пред на-шим очи-ма као кр-сто-ли-ки крин, као про-кле-тиј-ска пр-ко-сни-ца (*dra-ba ber-ti-scea*

). Ка-жу нам са-пут-ни-ци ов-да-шњи да је при-ра-штај Ср-ба на Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји по-след-њих го-ди-на ве-ћи од ар-ба-на-шког и да-ле-ко нај-ве-ћи ме-ђу Ср-би-ма. Да се по-сти-де раз-ма-же-ни и се-бич-ни, на-о-ру-жа-ни бу-ме-ран-зи-ма при-зем-них ра-чу-ни-ца и ла-жних сло-бо-да, сле-пи по-бор-ни-ци сва-ко-ја-ких ска-ка-о-ни-ца у пли-ћак. Ти ста-р-ци, омла-дин-ци, де-ца стр-пљи-во сто-је у ду-гач-ком ре-ду и че-ка-ју да сту-пе пред Бо-го-ро-ди-цу, по-сле и да це-ли-ва-ју де-сни-цу ма-ти Ма-ка-ри-је, да не оду без бла-го-сло-ва. Они зна-ју да раз-ли-ку-ју бит-но од не-бит-ног, што је пре-двор-је му-дро-сти.

По-сле, у Гра-бов-цу, пред ра-ста-нак, Је-ро:

– Усло-ви у ко-ји-ма жи-ви-мо и ра-ди-мо на Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји су те-шки. На-ма на се-ве-ру по-крај-не за ни-јан-су је лак-ше не-го бра-ћи ју-жно од Ибра. О ба-вље-њу кул-ту-ром да и не го-во-рим. Ни-је мо-гу-ће из-ра-зи-ти се кре-а-тив-но и ро-до-љу-би-во ко-ли-ко би-смо же-ле-ли. Прет-ње отво-ре-не и скри-ве-не, оспо-ра-ва-ња, страх од из-го-во-ре-не ре-чи... Ов-де се бо-ље не-го игде ви-ди да је ду-бљи сми-сао на-шег ба-вље-ња кул-ту-ром за-пра-во бор-ба за оп-ста-нак и очу-ва-ње иден-ти-те-та.

ГЛАВ-НИ ЗА-ДА-ТАК СА-ДА

Дру-мом ка се-ве-ру. Ср-бо-вац, Ло-зи-ште, Ву-ча, Со-ча-ни-ца, Ку-ти-ње, Ле-по-са-вић, Гор-њи Кр-њин, Дрен, До-њи Кр-њин, Ле-шак, Бе-лу-ће, Ја-ри-ње... На сва-кој бан-де-ри срп-ска за-ста-ва, у сва-ком се-лу ћи-ри-ли-ца, ви-ше но-вих пра-во-слав-них хра-мо-ва. Ово су чи-сто срп-ска ме-ста и дру-га-чи-је се ди-ше. Ис-ку-сни-је око опа-зи-ће из-ме-ђу

Со-ча-ни-це и Ку-ти-ња, пре-ко Ибра, вој-ну ба-зу „Not-hing Hill”. Се-ти-ће се „на-ших за-пад-них при-ја-те-ља”, ко-ли-ко да не за-бо-ра-ви да се на-ла-зи на оку-пи-ра-ној те-ри-то-ри-ји, где су зга-же-ни ме-ђу-на-род-но пра-во и ми-ров-ни спо-ра-зу-ми. Из-ме-ђу Ја-ри-ња и Плав-ко-ва: пре-лаз. По „Бри-сел-ском спо-ра-зу-му”. Ин-те-гри-са-ни. Ар-ба-на-шка по-ли-ци-ја и ца-ри-на, па срп-ска. То-бо-же за-јед-но. Јед-но од пет дуг-ма-ди ко-је су уми-шље-ни ко-ло-ни-јал-ни го-спо-да-ри ин-ста-ли-ра-ли на срп-ским про-сто-ри-ма за бр-зо по-кре-та-ње но-вих су-ко-ба. По по-тре-би. До-вољ-но је, на при-мер, да уки-ну пре-ла-же-ње са срп-ским лич-ним кар-та-ма или срп-ским ре-ги-стар-ским та-бли-ца-ма.

– Мо-ји ути-сци су раз-ли-чи-ти, по-ме-ша-ни. С јед-не стра-не, то је за ме-не би-ла ра-дост и ду-хов-ни по-клон, пу-то-ва-ње ко-је је, и пре не-го што је по-че-ло, иза-зва-ло у ме-ни мно-го емо-ци-ја. С дру-ге стра-не, ова ра-дост но-си-ла је у се-би не-ку по-себ-ну ту-гу, чи-је узро-ке не тре-ба по-себ-но об-ја-шња-ва-ти. Са-ма ма-ни-фе-ста-ци-ја има-ла је у се-би ве-ли-ки емо-тив-ни на-бој: пет-на-е-стак срп-ских пе-сни-ка, из раз-ли-чи-тих кра-је-ва чи-та-ли су ско-ро исту пе-сму – пе-сму ко-сов-ске ту-ге, стра-ха и на-де. Ве-че-ра ко-ја је за-тим усле-ди-ла, би-ла је пра-ва тр-пе-за љу-ба-ви и ду-хов-ног за-јед-ни-штва. Све-му је до-дат-ну ле-по-ту да-ла чи-ње-ни-ца да смо та-мо би-ли на дан Ус-пе-ња Пре-све-те Бо-го-ро-ди-це и да смо по-се-ти-ли ма-на-сти-ре Бањ-ску и Со-ко-ли-цу, ве-ли-ке све-ти-ње – ка-же Ду-шко Ба-бић, од-лич-ни пе-сник, те-мељ-ни на-уч-ник. – У ова-квим окол-но-сти-ма кул-ту-ра до-би-ја по-себ-ну те-жи-ну у на-шим на-сто-ја-њи-ма да по-мог-не-мо на-шој оку-пи-ра-ној бра-ћи на Ко-со-ву и Ме-то-хи-ји. По-ма-жу-ћи њи-ма, по-ма-же-мо и се-би и сви-ма на-ма: чу-ва-мо свест о ва-жно-сти Ко-со-ва у на-шем по-стан-ку, ко-лек-тив-ном пам-ће-њу и би-ћу. Ко-сов-ском зе-мљом је ве-ко-ви-ма го-спо-да-рио ту-ђин, али је у ду-ша-ма на-ших пре-да-ка увек при-па-да-ла на-ма. У то-ме тре-нут-но ви-дим глав-ни за-да-так не са-мо на-ше др-жав-не по-ли-ти-ке, не-го и на-ше кул-ту-ре, у свим обла-сти-ма. Ту вр-сту по-ве-зи-ва-ња ни-ко не мо-же да нам за-бра-ни, за њу не по-сто-је гра-ни-це. <

(Извор: Национална ревија „Србија”, бр. 88, Београд, октобар 2021, www.nacionalnareviја.com .)

Објављено: понедељак, 1. новембар 2021, 13:21h

***

Учеџ сниџ ци лиџ ковџ не коџ лоџ ниџ је

На ово-го-ди-шњој ли-ков-ној ко-ло-ни-ји уче-ство-ва-ли су умет-ни-ци Же-љан Па-вић, Ђор-ђе Ста-нић, Дра-ган Та-сић, Ми-лен-ка Па-вло-вић, Та-ња Стар-че-вић, Вла-де-та Де-ле-тић, Је-ле-на Бад-ње-вац Ри-стић, Есма Са-бић, Бра-ни-слав Ба-не Илић, Дра-го-слав Бо-жо-вић, Не-над Је-ро Ра-ден-ко-вић, Иван Га-љак, Ми-лин-ко Ри-сто-вић, Оли-ве-ра Про-тић, Го-ран Ми-хај-ло-вић, Ми-ро-слав Са-ве-лић, Де-јан Ми-ли-во-је-вић, Еми-ли-ја Јор-да-нов, Рат-ко Јан-ко-вић, Зо-ри-ца Ђор-ђе-вић, Мар-ко Илић, Ири-на Чер-њав-ски Шан-трић, Ми-о-мир Ве-мић. До-бит-ник „По-ве-ље Све-тог Лу-ке” за 2021. је Је-ле-на Бад-ње-вац Ри-стић, сли-кар-ка из Пан-че-ва.

***

Пеџ сничџ ко усџ пеџ ниџ је

На-гра-ди „Пе-снич-ко ус-пе-ни-је” ку-мо-вао је Мо-ма Ди-мић, са-да по-чив-ши, ко-ји је био и њен пр-ви до-бит-ник, го-ди-не 2000. По-том су ову на-гра-ду до-би-ја-ли: Рат-ко По-по-вић (2001), Сло-бо-дан Ра-ки-тић (2002), Мир-ко Жа-рић (2003), Рај-ко Пе-тр-ов Но-го (2004), Ра-до-слав Зла-та-но-вић (2005), Адам Пу-сло-јић (2006), Ду-шка Вр-хо-вац (2007), Дра-го-мир Брај-ко-вић (2008), До-бри-ца Ерић (2009), Дра-го-мир Ко-стић (2010), Пре-драг Бог-да-но-вић Ци (2011), Сла-во-мир Гво-зде-но-вић (2012), Ђор-ђо Сла-до-је (2013), Го-ран Ђор-ђе-вић (2014), Пе-тар Па-јић (2015), Ми-лан Ми-хај-ло-вић (2016),

Ра-до-мир Уља-ре-вић (2017), Ми-о-мир Јо-ва-но-вић (2018), Ве-ро-љуб Ву-ка-ши-но-вић (2019), Ви-до-са-ва Ар-се-ни-је-вић (2020), Ма-ти-ја Бећ-ко-вић (2021).

***

По ве ље

Од 2003. до 2017. на ма-ни-фе-ста-ци-ји „Со-ко-ли-ца” до-де-љи-ва-не су „Пе-снич-ке по-ве-ље” за до-при-нос об-је-ди-ња-ва-њу све-срп-ског кул-тур-ног про-сто-ра, ка-да је то об-у-ста-вље-но због фи-нан-сиј-ских про-бле-ма. До-бит-ни-ци су би-ли: Јо-ван-ка Стој-чи-но-вић из До-бо-ја (2003), Ра-до-мир Сто-ја-но-вић из При-шти-не (2004), Иван Не-гри-шо-рац из Но-вог Са-да (2005), Ран-ко Ћи-но-вић из Ћа-ко-ви-це (2007; 2006. на-гра-да ни-је до-де-ље-на), Ми-ли-ца Јеф-ти-ми-је-вић Ли-лић из При-шти-не (2008), Да-рин-ка Ву-чи-нић из При-шти-не (2009), Ве-ро-сла-ва Јо-ва-но-вић из Тр-сте-ни-ка (2010), Мо-мир Вој-во-дић из Под-го-ри-це (2011), проф. др Да-ни-ца Ан-дре-је-вић из Тр-сте-ни-ка (2012), Ми-ли-ца Ба-крач из Ник-ши-ћа (2013), Ду-шко Пе-тро-вић из Бе-о-гра-да (2014), Ми-о-мир Јо-ва-но-вић из Ко-сов-ске Ми-тро-ви-це (2015), Го-луб Ја-шо-вић из Пе-ћи (2016), Мо-мир Дра-ги-ће-вић из Кру-шев-ца (2017).